

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4057/2018
17.10.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Божидара Вујичића и Лидије Ђукић, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ, обојице из ..., које заступа пуномоћник Владимир Јанковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Крагујевцу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама странака изјављеним против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3253/17 од 24.01.2018. године, у седници већа од 17.10.2018. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3253/17 од 24.01.2018. године у односу на став I тачка 2. изреке.

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3253/17 од 24.01.2018. године у односу на део изреке под ставом I тачка 1. алинеја 2 (за износ камате од 13.173,19 евра са каматом).

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3253/17 од 24.01.2018. године у преосталом делу изреке под ставом I тачка 1. и ставу II изреке (трошкови спора), па се у том делу предмет враћа истом суду на поновно одлучивање.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Крагујевцу П 81/16 од 21.03.2017. године, у ставу 1. изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужилаца, па је обавезана тужена да тужиоцима на име накнаде материјалне штете исплати 1.343.137,19 евра од чега стварну штету у износу од 13.173,19 евра и на име изгубљене добити износ од 1.329.964 евра све са законском затезном каматом почев од 21.04.2016. године па убудуће до коначне исплате и све у динарској противвредности према средњем курсу Народне банке Србије на дан плаћања. У ставу 2. изреке (погрешно означен као став 3), одбијен је део тужбеног захтева тужилаца за преостали износ а до траженог износа по основу стварне штете за 6.000 евра и по основу изгубљене добити за 2.377.114 евра са законском затезном каматом од 21.04.2016. године до исплате све у динарској противвредности према средњем курсу Народне банке Србије на дан плаћања. У ставу

3. изреке (погрешно означен као став 4), обавезана је тужена да тужиоцима на име трошкова поступка исплати 148.818,68 динара у року од 15 дана по пријему пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3253/17 од 24.01.2018. године у ставу I изреке, укинута је пресуда Вишег суда у Крагујевцу П 81/16 од 21.03.2017. године и пресуђено тако што је тачком 1. усвајен тужбени захтев тужилаца, па је обавезана тужена да тужиоцима исплати 1.329.964 евра на име изгубљене добити у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате са законском затезном каматом по стопи и начину обрачуна који је уређен Законом о затезној камати почев од 21.04.2016. године до исплате све у року од 15 дана по пријему пресуде, да исплати на име законске затезне камате на блокирана девизна средства тужилаца од 50.014,09 евра за период од 23.10.2010. године до правноснажности ослобађајуће пресуде 22.10.2015. године износ од 13.173,19 евра све у динарској противвредности према средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате са законском затезном каматом по стопи и начину обрачуна који је уређен Законом о затезној камати, затим да на име вредности путничког возила одузетог тужиоцу ББ исплати износ од 179.894,70 динара у року од 15 дана по пријему пресуде, а на име одузетог путничког возила тужиоцу АА износ од 539.684,10 динара све у року од 15 дана по пријему пресуде. Тачком 2. одбијен је део тужбеног захтева тужилаца за преостали износ од 2.377.114 евра са законском затезном каматом по стопи и начину обрачуна који је уређен Законом о затезној камати почев од 21.04.2016. године па убудуће до исплате као неоснован. У ставу II изреке обавезана је тужена да тужиоцима на име трошкова поступка исплати 600.229,00 динара у року од 15 дана по пријему пресуде под претњом извршења.

Против правноснажне другостепене пресуде парничне странке су благовремено изјавиле ревизије: тужиоци другостепену пресуду побијају у ставу I тачка 2. због погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права, док тужена другостепену одлуку побија у усвајајућем делу става I тачка 1. и у односу на трошкове спора.

Тужиоци су доставили одговор на ревизију тужене.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП ("Службени гласник РС" 72/11 и 55/14), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужилаца неоснована, док је ревизија тужене делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју овај суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном стању које је утврђено на расправи одржаној пред другостепеним судом тужиоци су као предузетници обављали делатност преко веб сајтова "www.com" и "www.net" све до покретања истражног, а потом и кривичног поступка против њих због основане сумње да су извршили кривично дело неовлашћено организовање игара на срећу из члана 352. став 1. у вези члана 33. Кривичног законика. У том поступку према тужиоцима је решењем истражног судије Вишег суда у Београду од 25.02.2010. године одређен притвор који се рачуна од 23.02.2010. године као дана лишења слободе, а трајао је до 20.12.2010. године односно

укупно 300 дана. Покретањем кривичног поступка оборени су наведени сајтови преко којих су тужиоци обављали делатност и на тај начин су исти онемогућени у њеном обављању. Због покретања кривичног поступка од тужиоца АА је одузето моторно возило "... " а од тужиоца ББ путничко моторно возило "... " а на рачуну су им блокирана и средства у износу од 50.014,09 евра. Правноснажном пресудом Вишег суда у Београду Кпо-3-59/10 од 04.02.2015. године тужиоци су ослобођени од оптужбе да су извршили кривично дело које им је стављено на терет. Неоснован притвор према тужиоцу трајао је укупно 300 дана, након ослобађајуће пресуде тужена тужиоцима није вратила возила која су им раније одузета, иако су се тужиоци са захтевом за враћање возила обраћали.

Тужиоци у овој парници потражују накнаду нематеријалне штете због неоснованог лишења слободe, накнаду материјалне штете у висини изгубљене добити због немогућности да се баве својом делатношћу, накнаду штете због одузетих возила као и накнаду материјалне штете због блокираних средстава на рачуну. О захтеву за накнаду нематеријалне штете правноснажно је одлучено пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3399/16 од 01.12.2016. године тако што је тужиоцима по том основу досуђен износ од по 3.000.000,00 динара.

У циљу утврђивања материјалне штете по основу измакле добити и одузетих возила у поступку је обављено вештачење преко вештака финансијске струке који је нашао да је умањена вредност возила од њиховог одузимања до правноснажне ослобађајуће пресуде то јест до 22.10.2015. године за тужиоца АА 4.000 евра односно динарска противвредност од 539.684,10 динара, а за тужиоца ББ 1.500 евра односно динарска противвредност од 179.894,70 динара. Што се тиче привредне делатности коју тужиоци нису могли да обављају вештак је пошао од података о приходима које су тужиоци остварили у периоду од четири године у коме су обављали делатност, а након тога је компаративном методом, поређењем са кретањем профита код фирми које се у том периоду баве истим послом утврдио износ претпостављеног раста профита с тим што је вештак закључио да је просечна стопа раста профита у периоду од 2010. до 2015. године се кретала у распону од минималних 15% годишње до максималних 50% годишње. У складу са том просечном стопом раста профита вештак је налаз урадио у две варијанте односно за случај да је просечна стопа раста профита 15% и за случај да је просечна стопа раста 50%. Вештак је утврдио и висину штете коју су тужиоци трпели због блокираних средстава и то у висини камате на њих.

Полазећи од свега напред наведеног нижестепени суд је нашао да је основан тужбени захтев тужилаца за износ који је утврђен на бази просечне стопе раста профита од 15%, те је у том делу захтев усвојен, док је преко тог износа, а до просечне стопе раста од 50% захтев одбијен. Усвојен је захтев и за исплату вредности возила као и за исплату камате коју би тужиоци остварили од средстава која су им блокирана на рачуну.

Устав Републике Србије је у члану 35. став 1. прописао да ко је без основа или незаконито лишен слободe, притворен или осуђен за кажњиво дело има право на накнаду штете од Републике Србије. Сличну одредбу садржи и Законик о кривичном поступку у члану 18. којим је прописано да лице које је неосновано лишено слободe или осуђено за кривично дело има право на накнаду штете од државе и друга права прописана законом. Поступак остваривања права на накнаду штете прописан је истим

законом одредбама чл. 588-591. Сама штета и остали услови одговорности утврђују се Законом о облигационим односима где је од посебно значаја чињеница да члан 172. став 1. тог закона, поред осталог, захтева и постојање узрочно-последичне везе између неправилног рада органа и настале штете. У конкретном случају није спорно да је тужена држава одговорна за штету коју су тужиоци претрпели због неоснованог лишења слободе и то како за нематеријалну, о којој је већ правноснажно одлучено тако и за материјалну о којој је преостало да се одлучи. Материјална штета по члану 155. ЗОО је умањење нечије имовине – обична штета или спречавање њеног повећања – измакла корист. По члану 189. став 3. закона при оцени висине измакле користи узима се у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима а чије је остварење спречено штетниковом радњом или пропуштањем.

У конкретном случају, није спорно да постоји узрочно-последична веза између неправилног рада органа тужене (неоснованог притвора) и настале материјалне штете по тужиоце. Према утврђеном чињеничном стању та материјална штета се огледа у чињеници да је тужиоцима блокирањем средстава на рачуну онемогућено да иста користе и да од њих остварују корист, такође одузимањем путничких возила која им ни по окончању кривичног поступка нису враћена тужиоци су претрпели штету, а утврђено је и да су тужиоци покретање кривичног поступка онемогућени да се баве делатношћу којом су се раније бавили и од које су остваривали приходе. Отуда произилази да правилно закључује другостепени суд да тужиоцима у конкретном случају припада материјална штета по свим видовима како су то својим коначно опредељеним тужбеним захтевом и тражили. Новац по свом појму јесте економско добро које служи у размени материјалних добара и услуга између учесника у робном промету али новац као покретна ствар *sui generis* онеме кога поседује омогућава и друге користи. Једна од најчешћих користи од новца, је накнада за његово коришћење у виду камате. Новац који је тужиоцима због кривичног поступка био блокиран на рачуну у овом случају није остваривао ни ту од својих многобројних сврха односно на њега тужиоци нису могли да остваре ни право на камату коју у конкретном случају потражују, а која им несумњиво припада. Како је вештачењем утврђен износ камате који би тужиоци остварили коришћењем суме новца која је била блокирана на рачуну то је правилно нашао другостепени суд да су тужиоци у том износу претрпели материјалну штету те да је тужена дужна да им то исплати.

Од тужилаца су у кривичном поступку одузета моторна возила која им нису враћена иако су то тужиоци потраживали. У овој парници тужиоци према коначно опредељеном захтеву не траже враћање возила нити траже противвредност тих возила. Они траже умањену вредност истих за период од одузимања до правноснажности кривичне пресуде а који износ је утврдио вештак. По мишљењу овог суда такво потраживање тужилаца није на закону засновано. Није спорно право тужилаца, који проистиче из одредбе члана 37. Закона о основама својинскоправних односа да од тужене као власници ствари потражују враћање – предају исте. Они у овој парници такав захтев нису поставили а није у потпуности разјашњено да ли уопште постоји могућност враћање ствари (пропаст исте или возила нису враћена кривицом тужене иако она и даље постоје). Без разјашњења тог питања по мишљењу овог суда није могуће постављати облигационо тражење. Када се ради о самом облигационом тражењу оно се мора односити на противвредност одузетог возила, а не може се

потраживати умањена вредност тог возила у одређеном периоду као што је то урађено у конкретном случају.

Основно спорно питање у овој парници је измакла добит која припада тужиоцима због немогућности вршења њихове делатности. Већ је напоменуто на који начин је вештак утврдио измаклу добит и да је свој налаз дао у две варијанте. Пресудом Вишег суда у Крагујевцу П 27/16 од 01.09.2016. године у ставу 3. изреке одбијен је тужбени захтев тужилаца који у суштини представља разлику измакле добити између 15% и 50% раста профита у спорном периоду. Иако се не ради о истим износима те формално правно није у питању правноснажно пресуђена ствар о правном основу тог потраживања односно наведене разлике је већ одлучено том одлуком те самим тим даље потраживање тужилаца у том износу је неосновано. Када се ради о измаклој добити утврђеној проценом раста профита од 15% годишње по мишљењу овог суда за сада такав метод вештачења је неприхватљив. Раније цитирана одредба ЗОО која дефинише измаклу добит и начин како се оно утврђује захтева да се имају у виду добици који се могу основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима. Таква законска одредба, по мишљењу овог суда у конкретном случају не дозвољава могућност утврђивања будућег профита – прихода поређењем са приходима које остварују сличне компаније – фирме које раде исте послове у иностранству, а како је вештак поступио. Тачније речено, без детаљне анализе услова пословања фирми исте делатности у Србији и евентуално оних које послују у иностранству није могуће користити тај метод. Таква анализа услова пословања у овом случају је изостала и самим тим такво поређење није прихватљиво. Полазна основа свакако може бити профит који је остварен у годинама у којима су тужиоци пословали али и у том случају је нужно оценити услове пословања у том периоду (постојање конкуренције, пореска политика и слично) и то довести у везу са спорним периодом. Свакако да најпре треба поуздано утврдити којом су се делатношћу тужиоци бавили у наведеном периоду, а о чему у нижестепеној одлуци нема довољно података (у кривичној ослобађајућој пресуди постоје неки подаци о томе, као и новчани износи који су били од значаја у том поступку).

Имајући у виду све напред наведено овај суд је и одлучио као у изреци, односно одбио је ревизију тужилаца, одбио ревизију тужене на износ камате коју је нижестепени суд досудио тужиоцима за некоришћење новца у одређеном периоду, а укинуо нижестепену одлуку у погледу накнаде за одузета возила као и по основу измакле добити, све на основу члана 414. став 1. и члана 416. став 2. ЗПП.

У поновном поступку нижестепени суд ће имати у виду све што је напред наведено, па ће правилном применом материјалног права одлучити о преосталом тражењу.

**Председник већа
судија
Весна Поповић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић